

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 709/2014-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. novembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti [REDACTED]

[REDACTED]
zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Havlátovou Rajczyovou, Mlynská 25, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 7/2013 z 29. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. júla 2013 doručená a 18. júla 2013 doplnená sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“),

vo veci namietaného porušenia základného práva garantovaného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Nc 7/2013 z 29. apríla 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“ alebo „uznesenie najvyššieho súdu“), ktorým rozhodol o žalovaným (v konaní pred všeobecnými súdmi – Slovenský pozemkový fond Bratislava) opätovne vznesenej námietke zaujatosti proti konajúcej sudkyňi Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) [REDAKOVANÉ] tak, že je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 17 Co 99/2010 a sp. zn. 17 Co 100/2010 (vec Okresného súdu Poprad sp. zn. 20 C 139/2008).

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietané porušenie svojich základných práv videl v tom, že najvyšší súd na základe návrhu žalovaného rozhodol o vylúčení konajúcej sudkyne, pričom *„v napadnutom uznesení absolútne absentujú skutočnosti, na základe ktorých konajúci súd dospel k záveru, že je v danom prípade celkom zjavné, že vzťah sudkyne [REDAKOVANÉ] k účastníkovi konania dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne, čiže napadnuté uznesenie je nedostatočne odôvodnené až arbitrárne“*, ktorým sa hrubo zasahuje do jeho práva na súdnu ochranu, práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru.

Návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sťažovateľ odôvodnil najmä tým, že proti napadnutému uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok, v dôsledku čoho nastáva právoplatnosť a vykonateľnosť uznesenia dňom nasledujúcim po dni doručenia uznesenia, čím *„dôjde k okamžitému a neodvratiteľnému porušeniu práva na zákonného sudcu, nakoľko toto porušenie práva nie je možné zvrátiť v rámci riadnych opravných prostriedkov“*. Sťažovateľ je toho názoru, *„že pokračovať v konaní so sudcom, ktorý nie je zákonným sudcom a voči ktorého rozhodnutiam možno až následne podať*

odvolanie, resp. dovolanie by bolo v rozpore s čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru v časti, ktorá garantuje prejednanie veci spravodlivo a bez zbytočných prietahov, čo by pre sťažovateľa predstavovalo nezanedbateľnú ujmu“. Sťažovateľ je toho názoru, že „... neodloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia spôsobí väčšiu ujmu než aká môže vzniknúť iným osobám pri odložení vykonateľnosti a odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia nie je v rozpore s verejným záujmom“.

Sťažovateľ zároveň požiadal aj o prednostné vybavenie veci v zmysle ustanovenia § 26 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal uznesenie o odklade vykonateľnosti uznesenia najvyššieho súdu, a potom nález, v ktorom vysloví, že jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 7/2013 z 29. apríla 2013 porušené bolo, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 7/2013 z 29. apríla 2013 zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie a najvyšší súd zaviazne zaplatiť mu trovy konania v sume 331,13 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ešte pred samotným vecným posúdením sťažnosti sťažovateľa ústavný súd považoval za potrebné zaujať stanovisko k oznámeniu žalovaného z 31. júla 2013 (ústavnému súdu

doručenému 2. augusta 2013), že „... vstupuje do konania v pozícii vedľajšieho účastníka na strane Najvyššieho súdu Slovenskej republiky“, čo odôvodnil tým, že „... je účastníkom súdneho konania (v procesnej pozícii žalovaného) na Krajskom súde v Prešove a budúcim rozhodnutím Ústavného súdu SR bude SPF priamo dotknutý“.

Následne žalovaný podaním osobne doručeným ústavnému súdu 14. augusta 2013 uplatnil námietku predpojatosti voči sudcovi JUDr. Milanovi Lalíkovi – sudcovi spravodajcovi vo veci, a uviedol, že «... odmieta sudcu JUDr. Milana Lalíka (ďalej aj ako „namietaný sudca“) pre predpojatosť a žiada, aby II. senát Ústavného súdu Slovenskej republiky (určený v súlade s Rozvrhom práce Ústavného súdu SR) rozhodol o vylúčení namietaného sudcu pre predpojatosť v uvedenej právnej veci sťažovateľa...».

V súlade s čl. IV bodu 1 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie 1. 3. 2014 – 28. 2. 2015 v znení dodatku č. 1 a dodatku č. 2, ktorými sa mení a dopĺňa rozvrh práce ústavného súdu, rozhodol druhý senát uznesením č. k. II. ÚS 676/2014-30 z 9. októbra 2014 o odmietnutí námietky predpojatosti z dôvodu, že bola podaná zjavne neoprávnenou osobou.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o oznámení žalovaného, že vstupuje do konania ústavného súdu v pozícii vedľajšieho účastníka.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označila sťažovateľka, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejsť a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 OSP v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 16 ods. 1 OSP o tom, či je sudca vylúčený, rozhodne do desiatich dní od predloženia veci nadriadený súd v senáte.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv uznesením najvyššieho súdu, ktorým tento súd rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej žalovaným vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010 (vec Okresného súdu Poprad sp. zn. 20 C 139/2008) o vylúčení sudkyne krajského súdu [REDACTED] z jej prejednávania a rozhodovania.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že najvyšší súd porušil jeho označené práva napadnutým uznesením v súvislosti s konaním o námietke zaujatosti tým, že:

- uvedené uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne a neodôvodnené,

- neboli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie zákonnej sudkyne krajského súdu z prerokovania a rozhodovania vo veci sťažovateľa.

Ústavný súd zo sťažnosti a z jej príloh zistil, že žalovaný podaním doručeným krajskému súdu 9. januára 2013 vzniesol námietku zaujatosti voči [REDACTED] (sudkyňi tohto súdu), ktorú odôvodnil tým, že na základe jeho podnetu minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) podal návrh na začatie disciplinárneho konania proti sudkyňi, čím je jej objektívna nestrannosť v danej veci spochybnená. V doplnenom podaní z 20. februára 2013 žalovaný uviedol, že podľa medializovaných informácií minister spravodlivosti žiada pre menovanú sudkyňu uloženie najprísnejšieho trestu – zbavenie funkcie sudcu.

V relevantnej časti napadnutého uznesenia najvyšší súd k podstate argumentácie žalovaného uviedol:

«Najvyšší súd Slovenskej konštatuje, že námietku, ktorú žalovaný predostrel vo vzťahu k problematike nestrannosti sudcu, je potrebné vnímať ako jeho subjektívny pohľad na rozhodovaciu činnosť sudcu. Skutočnosť, že predsedníčka senátu odvolacieho súdu je vystavená tlaku disciplinárneho stíhania, ešte samo o sebe neznamená, že daná okolnosť môže signalizovať jej „zaujatý“ pomer k prejednávanej veci alebo k procesným stranám, (por. aj III. ÚS 92/2012). Žalovaný však poukázal aj na skutočnosť, že vo viacerých médiách boli uverejnené informácie o disciplinárnom stíhaní predsedníčky senátu, ktoré bolo iniciované na základe práve jeho podnetu ministromi spravodlivosti a v práve prejednávanej veci. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky samotná okolnosť disciplinárneho stíhania sama o sebe nemôže vzbudiť pochybnosti o objektivite sudcu, no v danom prípade sú tu prítomné aj súvislosti a tie už môžu založiť pochybnosti o objektivite jej rozhodovania. Pre prítomnosť súvislostí, ktoré by naznačovali, že disciplinárne konanie sudcu môže mať vplyv na prijatie rozhodnutia v danej veci, ako aj pre prítomnosť predpokladov, ktoré by naznačovali pomer predsedníčky senátu k prerokovávanej veci alebo k žalovanému. V okolnostiach daného prípadu vznik situácie - disciplinárne konanie predsedníčky senátu (ktorá bezprostredne súvisí s meritórnym rozhodnutím v danej veci) iniciované na základe podnetu žalovaného môže navodiť dojem

vzbudzujúci pochybnosti o nestrannosti zákonnej sudkyne. Pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP je v danom prípade celkom zjavné, že vzťah [REDAKOVANÉ] k účastníkovi konania dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne.»

Z posudzovaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že svoje rozhodnutie o vylúčení sudkyne krajského súdu z prerokovania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010 (vec Okresného súdu Poprad sp. zn. 20 C 139/2008) odôvodnil okrem iného aj poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“), z ktorej konštantne vychádza aj ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (a to aj v spojení s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj poukazom na relevantnú judikatúru ústavného súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za potrebné opakovane poukázať na svoju ustálenú judikatúru k základnému právu na zákonného sudcu (napr. I. ÚS 126/03, I. ÚS 121/06), v rámci ktorej spravidla zdôrazňuje, že pri skúmaní podstatných náležitostí pojmu „zákonný sudca“ podľa čl. 48 ods. 1 ústavy treba brať do úvahy nielen príslušnú zákonnú úpravu, ale predovšetkým ustanovenia ústavy a dohovoru o nezávislom a nestrannom výkone súdnictva. Existencia nestrannosti musí byť určená jednak podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, jednak podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť. V tomto smere ide o zvažovanie zistiteľných skutočností, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. Z tohto pohľadu môže mať dokonca určitý význam aj tzv. zdanie (javenie sa) pochybnosti (appearance of bias). Je to inými slovami vyjadrený výstižný výrok ESĽP vo veci Delcourt v. Belgicko, 1970, séria A, č. 11, podľa ktorého „spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná“

(porovnaj citovanú časť z odôvodnenia uznesenia krajského súdu). Podstatnou je dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať (III. ÚS 16/00).

Ústavný súd považoval za potrebné tiež zdôrazniť, že pri uplatňovaní svojej právomoci nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k danému rozhodnutiu, ani skúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na poskytnutie ochrany len v tých prípadoch, ak porušenie procesných práv účastníkov konania, ktoré sú chránené zákonmi, by znamenalo súčasne aj porušenie základných práv alebo slobôd deklarovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná (I. ÚS 13/00, IV. ÚS 287/04). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé právne závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, alebo z ústavného hľadiska inak neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. III. ÚS 180/02, IV. ÚS 1/02).

V danom prípade je uznesenie najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu primeraným spôsobom odôvodnené. Pokiaľ najvyšší súd rozhodol o vylúčení zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ] z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 Co 99/2010, 17 Co 100/2010, odstránil tým akékoľvek pochybnosti o prípadnej absencii jej nestrannosti vyplývajúcej z objektívnych dôvodov založených na okolnosti jej disciplinárneho stíhania iniciovaného z podnetu žalovaného, ako aj jeho následnej medializácii, ktoré posúdil vo vzájomných súvislostiach. Za týchto okolností sa nemožno stotožniť s tvrdením sťažovateľa o tom, že namietané uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne a neodôvodnené, pretože v ňom absentujú skutočnosti, na základe ktorých najvyšší súd dospel k svojmu rozhodnutiu.

Najvyšší súd rešpektujúc požiadavky ústavne súladnej aplikácie právnych predpisov a judikatúry ESLP vylúčením zákonnej sudkyne z prerokúvania a rozhodovania danej veci

zachoval rovnosť účastníkov konania (sťažovateľky, ako aj žalovaného) tak, aby rozhodovanie o danej veci mohlo byť uskutočnené nestranným sudcom. Z uvedených dôvodov nemožno jeho postup a uznesenie v danej veci označiť za arbitrárne a bez opory v platnej legislatíve, a preto je podľa názoru ústavného súdu uznesenie najvyššieho súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Na základe uvedených skutočností ústavný súd nezistil medzi napadnutým uznesením takú príčinnú súvislosť s namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a tiež jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorá by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie umožnila vysloviť ich porušenie.

Z rozhodovacej činnosti ESLP v spojitosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru tiež vyplýva, že súd, ktorý prerokováva námietku účastníka konania o zaujatosti sudcu, nerozhoduje o merite veci (sťažnosť č. 19231/91, rozhodnutie z 9. januára 1995). Jeho rozhodnutie sa týka len zloženia súdu, ktoré nie je „občianskoprávneho charakteru“ v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ide o právo procesné. Pokiaľ by malo zloženie súdu vplyv na hlavné konanie a rozhodnutie na ňom prijímané, je potrebné pripomenúť, že podstata konania sa musí priamo týkať práv a záväzkov súkromného charakteru (Ringeisen vs. Rakúsko, rozsudok zo 16. júla 1971, séria A, č. 13), čo v konaní o námietke zaujatosti sudcu nemožno tvrdiť (sťažnosť č. 58751/00, rozhodnutie z 11. decembra 2003).

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa po predbežnom prerokovaní odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ako celku ústavný súd o návrhu sťažovateľa, ktorý s poukazom na ustanovenie § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde žiadal o odloženie vykonateľnosti sťažnosťou napadnutého uznesenia dočasným opatrením do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, nerozhodoval.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o oznámení žalovaného, že vstupuje do konania ústavného súdu v pozícii vedľajšieho účastníka.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Milana Lalíka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2014